

MALİ ANALİZ TEKNİKLERİ

Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
İşletme Bölümü
Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı

Oran Analizi Tekniği

- Oran analizi tekniği, finansal tablolarıda yer alan ve aralarında anlamlı ilişkiler kurulabilecek hesap tutarlarının birbirlerine oranlanması Şeklinde uygulanan bir finansal tablo analizi tekniğidir.
- Oranlar, işletmenin; likidite durumu, finansal (mali) durumu, kârlılık durumu ve faaliyet etkinliği (verimlilik) durumu hakkında saptamalarda bulunma amacı ile hesaplanır.

Oran Analizi Tekniği

- Oran analizinde temel olarak bilanço ve gelir tablolarından elde edilen tutarların oranlanması yapılmaktadır. Oranın pay ve paydasında kullanılan değerlerin gelir tablosundan mı bilançodan mı elde edildiği önemlidir.
- Bilançodan elde edilen hesap tutarlarının, olanaklı ise ortalamalar şeklinde hesaplamaya alınması uygundur.
- Bu amaca uygun ortalama hesaplanırken dönem başı bilançosundaki tutar, dönem sonu bilançosundaki tutarla toplanır ve ikiye bölünür.

Oran Analizi Tekniği

- Finansal tablolarını üçer veya altışar aylık dönemler için hazırlayan işletmelere ilişkin ortalamalar hesaplanırken, ilgili hesabın dönem başı bilançosundaki, ara dönem bilançolarındaki ve dönem sonu bilançosundaki tutarlar toplanır ve bu toplama kaç dönem dahil edilmiş ise dönem sayısına bölünür.
- Örneğin üçer aylık bilançolardan yararlanılarak bir ortalama hesaplanması durumunda, ilgili hesabın dört bilançodaki tutarları toplanır ve dörde bölünür.

Oran Analizi Tekniği

- Oran analizi ile elde edilen oranların, objektif bir şekilde yorumlanabilmesi için; elde edilen oranları karşılaştıracığımız standart oranlara gereksinim vardır. **Standart oranlar**, başlıca dört şekilde elde edilebilmektedir.
 - 1) Tarihi standart Oranlar,
 - 2) Bütçe Standart Oranları,
 - 3) İdeal Standart Oranlar ve
 - 4) Sanayi (Sektör) Standart Oranları.

Standart Oranlar (Oranların Standartları)

- **Tarihi standart oranlar**, işletmenin geçmiş dönemlerine ilişkin ortalamalardır.
- **Bütçe standart oranları**, bütçelenen döneme ilişkin bütçe finansal tablolarındaki hesap tutarlarından hesaplanan oranlardır.
- **İdeal standart oranlar**, işletmenin içinde bulunduğu sektörün bir veya birkaç en başarılı işletmesinin finansal tablolarından hesaplanan oranlardır.

Standart Oranlar (Oranların Standartları)

- **Sektör (sanayi) standart oranları**, işletmenin içinde bulunduğu sektördeki işletmelerin finansal tablolarındaki hesap tutarlarının ortalamalarından hesaplanan oranlardır.
- Sanayi standart oranları, her yıl hesaplanmaktadır. Bir başka ifade ile sanayi oranları her yıl değişmektedir.
- Bu bakımdan bir işletmenin finansal tablolarından hareketle hesaplanan oranlar hangi yıla ilişkin ise bu oranları ilgili yıla ilişkin sanayi standart oranları ile karşılaştırarak yorum yapmak gerekir.

Oran Analizi Tekniği

- Hesaplanan oranlar, oranların ilişkili olduğu durumlara göre 4 grup halinde sınıflandırılmaktadır:
 - Likidite durumu oranları
 - Faaliyet etkinliği (verimlilik) durumu oranları
 - Finansal (mali) durum oranları
 - Kârlılık durumu oranları
- Oran analizinde genellikle yukarıdaki sınıflandırma yapılmakla birlikte bazı kaynaklarda “borsa performans oranları” ve “büyüme oranları” şeklinde iki grubun da bu sınıflandırmaya dahil edilerek; oranlar altı grup halinde ele alınmaktadır.

Likidite Oranları

- Likidite oranları, işletmenin kısa vadeli borç ödeyebilme gücünü ölçmek için geliştirilmiş oranlardır.
- Analizi yapanın beklentilerine göre çok sayıda likidite oranı hesaplanabilir.

Likidite Oranları

- Oran analizi ile ilgili yayınlarda değişik likidite oranları tanımlanmış olmakla birlikte; analizi yapan kendi gereksinimlerine göre; pay ve paydada kullandığı değerlerin aralarında anlamlı ilişkiler bulunması koşuluyla, kendince farklı likidite oranları hesaplayabilir.
- Bu yaklaşım; finansal durum oranları, kârlılık oranları, faaliyet etkinliği oranları için de geçerlidir.
- Öğrencilerin ise, sık kullanılan başlıca likidite oranlarını tercih etmesi daha doğru bir yaklaşımdır.

Sıklıkla Karşılaşılan Bazı Likidite Oranları

- Daha önceden de belirtildiği gibi, analizi yapan kendi gereksinimlerine göre; pay ve paydada kullandığı değerlerin aralarında anlamlı ilişkiler bulunması koşuluyla kendince likidite oranları hesaplayabilir. Bununla birlikte sıklıkla karşılaşılan bazı likidite oranları şunlardır.

- Cari Oran
- Likidite Oranı
- Nakit Oranı (Hazır Değerler Oranı)
- Faiz Karşılama Oranı
- Stok Bağımlılık Oranı

Cari oran

- Cari oran bir likidite oranı olduğundan, işletmenin kısa vadeli borç ödeyebilme gücünü ölçer.

- Cari Oran = $\frac{\text{Dönen Varlıkların Toplam Tutarı}}{\text{Kısa Vadeli Yükümlülüklerin Toplam Tutarı}}$
Aşağıdaki gibi hesaplanır.

Cari oran

- Cari oran, bir işletmenin net işletme sermayesini belirleyen iki tutarın oranıdır.
- Bir yıl içinde elde edilecek nakitlerin, bir yıl içinde ödenecek borçların kaç katı olduğunu gösterir.
- Genel olarak, cari oranın 1, 5-2 (%150-%200) olması yeterli kabul edilir.

Likidite Oranı

- Likidite oranı, işletmenin likiditesini cari orana göre daha hassas bir şekilde ölçer.
- İşletmenin bir yıllık süre içinde stoklarını satamaması durumunda bir yıl içinde nakde dönüşebilecek diğer varlıklarla kısa vadeli borçlarını ne ölçüde karşılayabileceğini gösterir.

Likidite Oranı

- “**Asit test oranı**” veya “**çabuk oran**” olarak da bilinen likidite oranı, aşağıdaki gibi hesaplanır.
- Genel olarak, likidite oranınının 1 (%100) olması yeterli kabul edilir.

$$\text{Likidite Oranı} = \frac{\text{Dönen Varlıkların Toplam Tutarı} - \text{Stoklar}}{\text{Kısa Vadeli Yab. Kaynakların Toplam Tutarı}}$$

Nakit Oranı

- İşletmenin kısa vadeli borçlarını ödeyebilme gücünü gösteren likidite oranına göre daha hassas orandır.
- İşletmenin bir yıllık süre içinde stoklarını satamaması ve alacaklarını tahsil edememesi durumunda bir yıl içinde nakde dönüşebilecek diğer varlıklarla kısa vadeli borçlarını ne ölçüde karşılayabileceğini gösterir.

Nakit Oranı

- Nakit oranı, aşağıdaki gibi hesaplanır.
- Genel olarak, nakit oranınının 0,2 (%20) olması yeterli kabul edilir.

$$\text{Nakit Oranı} = \frac{\text{Dönen Varlıkların Toplam Tutarı} - [\text{Stoklar} + \text{Alacaklar}]}{\text{Kısa Vadeli Yab. Kaynakların Toplam Tutarı}}$$

Hazır Değerler Oranı

- Hazır değerler oranı, hemen hemen nakit oranı ile aynıdır.
- Hazır değerler oranı stoklar ve alacaklar dışındaki diğer bir likidite oranı da, dönen varlıkların (Hazır Değerler+Menkul Kıymetler) kısa vadeli yabancı kaynaklara oranıdır.

Hazır Değerler Oranı

- Hazır değerler oranı, aşağıdaki şekilde hesaplanır.
 - Hazır değerler oranının da beklenen değeri, nakit oranında olduğu gibi 0,20 (%20)'dir.
- $$\text{Hazır Değerler Oranı} = \frac{\text{Hazır Değerler} + \text{Menkul Kıymetler}}{\text{Kısa Vadeli Yabancı Kaynaklar Toplamı}}$$

Faiz Karşılama Oranı

- Faiz karşılama oranı, işletmenin faiz ve vergi öncesi karlarının, faiz giderlerinin kaç katı olduğunu gösterir.
- Bu oran yükseldikçe, işletmenin faiz giderlerini karşılamama riski azalır.

Faiz Karşılama Oranı

- Bu oranın 1'den düşük olması, işletmenin faiz ödemeleri bakımından bir sorunla karşılaşabileceği şeklinde yorumlanır.
- Faiz karşılama oranı $\frac{\text{Faiz Gelirleri}}{\text{Faiz Giderleri}}$ şeklinde hesaplanır:

Stok Bağımlılık Oranı

- Stok bağımlılık oranı (stok karşılama oranı) , hazır değerler ve menkul kıymetler çıkarıldıktan sonra kalan kısa vadeli yabancı kaynakların, stokların kaç katı olduğunu gösterir.

Stok Bağımlılık Oranı

- Stok bağımlılık oranı, kısa vadeli borçların ödenmesi için mevcut stokların kaç katı daha satış yapılması gerektiğini gösterir.
- Bu bakımdan kısa vadeli borçları ödeyebilmek için stoklara olan bağımlılığı ifade etmektedir.
- Stok bağımlılık oranı aşağıdaki gibi

$$\text{Stok Bağımlılık Oranı} = \frac{\text{Kısa Vadeli Borçlar} + \text{Bazı Değerler} + \text{Menkul Kıymetler}}{\text{Stoklar}}$$

Stok Bağımlılık Oranı

- Stok bağımlılık oranı büyüdükçe, işletmenin stoklara olan bağımlılığı artacaktır.
- Stok bağımlılık oranı yüksek olan işletmelerde, stoklara bağımlılık yüksektir.
- Bu nedenle, kâr marjlarını düşürmek, pazarlama etkinliğini artırmak vb. önlemlerle; satışları artırmak veya stok devir hızını (sürümü) artırmak yoluyla kısa vadeli borçları ödeyebilme yeterliliğine katkı sağlanabilir.